

ภาพสะท้อนของชีวิต The Reflection of Life

นิวัฒน์ ชูทวน*

บทคัดย่อ

ผลงานสร้างสรรค์/วิจัยเรื่อง “ภาพสะท้อนของชีวิต” เป็นการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ตามแนวของข้าพเจ้า มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิถีชนบทบนพื้นฐานของการดำรงชีวิต การใช้ชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ตั้งแต่การสร้างที่อยู่อาศัย ของใช้ อาหาร ยารักษาโรค หรือแม้กระทั่งประเพณีวัฒนธรรมบางอย่างก็เริ่มต้นมาจากธรรมชาติสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นตัวบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติได้เป็นอย่างดีข้าพเจ้าได้ดึงเอาความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชนบทภาคใต้มาสร้างเป็นผลงาน โดยนำประสบการณ์การดำเนินชีวิตของตนเองจากวัยเยาว์จนถึงปัจจุบันที่มีความผูกพันกับสภาพความเป็นอยู่แบบชนบทมาถ่ายทอดผ่านตัวสถาปัตยกรรม รวมไปถึงท้องฟ้าและผิวน้ำที่มีพื้นผิวแตกต่างกัน มาจัดให้เกิดความกลมกลืนด้วยตัวพื้นผิวเอง ผสมผสานกับเทคนิคทางจิตรกรรมออกมาเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่แสดงเอกลักษณ์ไทย

คำสำคัญ : ภาพสะท้อนของชีวิต

Abstract

The creation of art work under the topic “The Reflection of Life” is an analysis of art work using my own methodology. The subject mentioned mainly relates to the local people’s ways of life which essentially depend on nature and environment. For instance, building shelters or containers, searching for food and biomedicine, as well as some traditions start from nature. All these activities apparently demonstrate the relationship between humans and nature. In the current fine art , the unique southern people’s lifestyle is an inspiration of my art work. I have combined all my nostalgic memory and the attachment to the local ways of life and transfer the feeling through pieces of art work. I use the southern architecture to illustrate warmth, simplicity, unity. While the blur moving reflection on the water surface implies cultural changes; indistinct cultural identities fade along with the new trend in the society. The concept of the water reflection harmonize with fine art techniques have created several pieces of unique Thai art.

Keyword : the reflection of life

*อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ที่มาและแนวความคิด ในงานสร้างสรรค์/วิจัย

วัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นวิถีชีวิตของชุมชนในชนบทที่อยู่ห่างไกลจากความเจริญของเมืองเกิดขึ้นจากความเชื่อร่วมกันของชุมชนในการดำรงชีวิตอย่างร่มเย็นเป็นสุข สืบทอดกันมายาวนาน ความเชื่อนี้มีอยู่ในทุกๆ ชุมชนไทย ย้อนไปถึงคนไทยที่อาศัยอยู่ในดินแดนต่างๆ ทางตอนเหนือๆ นอกประเทศไทย เช่น ไทดำ ไทขาว ไทลื้อ ไทเขิน ไทอาหม ไทฮ่อส่าม ชุมชนที่มีไทหน้าเหล่านี้มีรากเหง้าของวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน มีภาษา การแต่งกาย ประเพณีสำคัญๆ คล้ายกันที่สำคัญคือ มีจิตวิญญาณของความเป็นไทยร่วมกัน

ลักษณะภายนอกหรือที่เป็นรูปธรรมอันได้แก่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การปกครอง เศรษฐกิจ ภาษา อาจเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละพื้นที่ และกาลเวลาที่ผ่านไป แต่ส่วนที่เป็นนามธรรมคือ วัฒนธรรมของทุกชุมชน ยังมีแกนของความเป็นไทยอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง

วัฒนธรรมพื้นบ้านดำรงอยู่ได้ด้วยความรัก ความผูกพัน ที่โยงใยชีวิตในชุมชนเข้าด้วยกันในทางราบ นับถืออาวุโสและคุณธรรมมากกว่าฐานะทางการเงินหรือตำแหน่งหน้าที่ ประเพณีอันดีงามถูกถ่ายทอดจากปู่ ย่า ตา ยาย ถึงลูกหลาน ด้วยนิทานพื้นบ้าน ตำนานปรัมปรา เพลงกล่อม คติธรรมทางศาสนาและพิธีกรรมต่างๆ ปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมความรัก ความผูกพันฝังลึกเข้าไปในจิตวิญญาณ ความสันโดษ พอเพียง ไม่เดือดร้อน แสวงหาจนเกินความจำเป็น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านของไทยยังคงอยู่ ยังคงเอกลักษณ์ของไทยเอาไว้ได้ถึงแม้วัฒนธรรมเมืองและวัฒนธรรมบริโภคนิยมจากภายนอกจะแผ่

อิทธิพลเข้ามา จิตวิญญาณที่มั่นคงและแข็งแกร่งของความเป็นพื้นบ้านไทยที่บ่มเพาะสืบทอดมายาวนาน ก็สามารถปรับอิทธิพลเหล่านั้นให้เข้ากับวิถีชีวิตพื้นบ้านได้อย่างกลมกลืน จนกลายเป็นวัฒนธรรมของตัวเอง

ความผูกพันในวิถีชีวิตชนบทตั้งแต่วัยเยาว์ เป็นเหมือนเครื่องหล่อหลอมข้าพเจ้าให้เกิดความรักในความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและความเป็นไทย เกิดเป็นความภูมิใจ สุขใจในข้าพเจ้า กลิ่นอายของชนบท ความเรียบง่าย น้ำใจไมตรี ชนบธรรมเนียมต่างๆ เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าหลงใหล และเก็บเกี่ยวซึมซับมาเป็นแรงบันดาลใจ ลักษณะเด่นของภูมิปัญญาชนบทไม่ว่าจะเป็นสิ่งปลูกสร้าง ข้าวของเครื่องใช้ วัฒนธรรม ประเพณี อุปนิสัย ความเป็นอยู่บนวิถีแห่งความพอเพียง หรือแม้แต่ลักษณะภูมิประเทศ เมื่อได้สัมผัสพบเห็นทำให้เกิดความสะเทือนใจ กระตุ้นความรู้สึกในความทรงจำ บางอย่างในจิตสำนึกขึ้นมา ความพิเศษของภูมิปัญญาชนบทที่ถลันกรองผ่านช่วงเวลาต่างๆ เกิดเป็นจิตวิญญาณที่สะสมอยู่ในรูปทรงและพื้นผิวของสถาปัตยกรรมในแต่ละท้องถิ่นนั้น เป็นเหมือนการประสานกันของชีวิต ความคิด ปรัชญา การใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน เป็นความงามที่แฝงอยู่ในการใช้ชีวิตแบบชนบท โดยตั้งอยู่บนหลักของการพึ่งพาและความเคารพธรรมชาติซึ่งสิ่งเหล่านี้พบเห็นได้ยากขึ้นทุกทีในสภาพสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบในการดำรงชีวิต การพึ่งพาเทคโนโลยีมากกว่าธรรมชาติ หรือแม้แต่การเอาวัดเอาเปรียบกันของคนในสังคมเดียวกัน งานสร้างสรรค์ชุดนี้จึงเป็นการกระตุ้นเตือนและให้เห็นคุณค่าของวิถีชีวิตชนบท ที่มุ่งเน้น

การดำรงชีวิตอย่างเป็นเหตุเป็นผล ตั้งอยู่บน
ความสมดุลของชีวิตและทรัพยากรอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของงานสร้างสรรค์/วิจัย

เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทย
ร่วมสมัยที่อาศัยพื้นผิวของสถาปัตยกรรม
พื้นถิ่นและสภาพแวดล้อมของชนบทรวมถึง
ข้าวของเครื่องใช้ประจำท้องถิ่นมาสร้างสรรค์
โดยใช้เทคนิคที่เกิดจากร่องรอยวัสดุเป็นตัวนำ
มุ่งเน้นพื้นผิวที่มีลักษณะพิเศษตามความเป็นจริง
ไม่ว่าจะเป็นพื้นผิวของหลังคา ฝาบ้าน สังกะสี
ไม้กระดาน และสภาพแวดล้อม เช่น ท้องฟ้า
ผืนน้ำ ที่มีลักษณะของพื้นผิวเฉพาะเหล่านั้นนำมา
สร้างให้เกิดความกลมกลืนบนความแตกต่าง
ของพื้นผิว เพื่อแสดงความคิด อารมณ์ ความรู้สึก
ตามทัศนคติส่วนตัว ประกอบด้วยความงามด้าน
ความกลมกลืนและเอกภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิถีชีวิต
ชนบทถ่ายทอดเป็นงานสร้างสรรค์/วิจัย ผ่าน
รูปแบบงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย โดยมีเนื้อหา
เรื่องราวที่สะท้อนความเป็นอยู่ของวิถีชนบท
ทางภาคใต้ แสดงให้เห็นถึงวิถีการดำรงอยู่อย่าง
พอเพียง ความสงบเรียบง่าย ความสามัคคี และ
การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ผ่านมุมมองของผู้วิจัย
ก่อให้เกิดเป็นประโยชน์และองค์ความรู้ใหม่ต่อ
บุคลากร หน่วยงานต่างๆ รวมไปถึงนักศึกษาผู้ที่
สนใจศิลปะที่ต้องการศึกษาและซึมซับคุณค่าทาง
สุนทรียะในงานศิลปะ เกิดความสุข ความอึดอึด
ความประทับใจ หรืออาจเป็นแรงบันดาลใจให้แก่
นักศึกษา ศิลปิน หรือบุคคลทั่วไปที่เข้าชมผลงาน
ซึ่งได้ถือเอาผลงานสร้างสรรค์ที่จัดแสดงในครั้งนี้
มีคุณค่าในตัวผลงานแต่ละชิ้น และเป็นการเผยแพร่

แพร่ผลงานต่อสาธารณชน เพื่อนำประโยชน์จาก
ผลงานสร้างสรรค์ไปปรับใช้ต่อไป

แผนการดำเนินงาน

การศึกษาข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือและเอกสาร
ที่เกี่ยวข้อง
2. จากประสบการณ์ที่ใช้ชีวิตในชนบท
ตั้งแต่วัยเยาว์
3. เข้าไปสัมผัสวิถีชีวิตจากสถานที่จริง
ตามชนบทต่างๆ ซึมซับบรรยากาศการดำรงชีวิต
ความอบอุ่นและเสน่ห์ของชนบท ทั้งด้านการใช้
ชีวิตที่เรียบง่าย ความสามัคคี ความมีน้ำใจ และ
ประเพณีต่างๆ ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของแต่ละ
ท้องถิ่น
4. วิเคราะห์วางแผนและตั้งข้อสังเกต
โดยใช้แนวความคิด อารมณ์ ความรู้สึกและ
จินตนาการ
5. นำข้อมูลเหล่านั้นมาผ่านกระบวนการ
สร้างสรรค์ เพื่อแสดงออกในผลงานให้กลมกลืน
และมีเอกภาพ
6. นำเสนอผลงานพร้อมทั้งประเมินผล
เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แหล่งข้อมูล

เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสถานที่จริง
เป็นส่วนใหญ่และภาพร่างที่จัดองค์ประกอบขึ้นเอง
โดยกลิ่นกรองความลงตัวของผลงาน และศึกษา
ในเรื่องของโครงสร้างการประกอบกันของตัว
สถาปัตยกรรม การแบ่งระนาบสัดส่วน การทับ
ซ้อนกันของพื้นผิวต่างๆ ทิศทางของส่วนประกอบ
ในตัวบ้าน เช่น หลังคา ฝาบ้าน ระเบียง เสา
ไม้ระแนง เป็นต้น เพราะลักษณะของบ้านเรือน
ในแต่ละภูมิภาคมีความคล้ายคลึงและแตกต่าง

กัน เพื่อเป็นข้อมูลให้เกิดความถูกต้องตามลักษณะ
ของบ้านเรือนในแต่ละภาคและให้ได้องค์ประกอบ
โดยรวมอันจะนำมาสู่การจัดวางเป็นมุมมองใหม่

ข้อมูลภาพ

ตามแนวคิดที่ต้องการ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในเรื่อง
ความถูกต้องของเนื้อหาและรายละเอียดของ
ข้อมูล

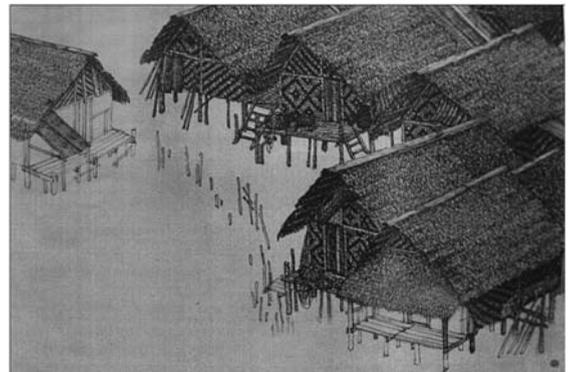

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างแบบภาพร่าง

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและซึมซับ
จากสถานที่จริงมาคิดเป็นภาษาภาพและทำภาพ
ร่างเบื้องต้นด้วยปากกาดำบนกระดาษ เพื่อหา
โครงสร้างโดยรวมของภาพ หาตำแหน่งของเรื่องราว

ลักษณะแ่งมุม มุมมองต่างๆ ลงบนระนาบ ผนวก
กับจินตนาการร่วมลงไปในช่วงร่างภาพ โดยใช้วิธี
การทำภาพร่างเบื้องต้นหลายๆ ภาพ แล้วจึงนำมา
เลือกสรรภาพร่างที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการขยาย
เป็นผลงานสร้างสรรค์ตามขั้นตอนต่อไป

แบบภาพร่าง

แบบภาพร่าง

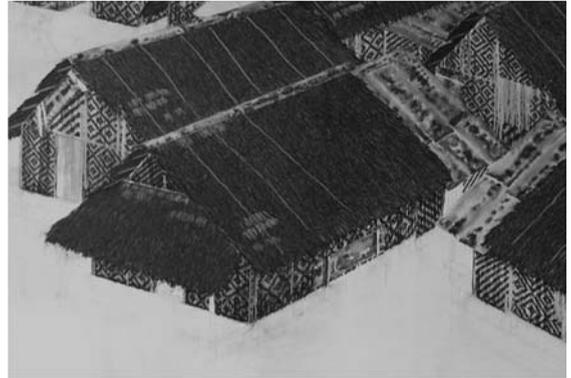

การสร้างสรรค์ผลงาน

นำภาพต้นแบบที่เลือกมาขยายลงบนผ้าใบ โดยการร่างภาพตามภาพต้นแบบแล้วจึงลงมือสร้างพื้นผิวลงบนภาพร่างในแต่ละจุดตามความเป็นจริงของพื้นผิวแต่ละชนิดขั้นตอนนี้ถือว่าสำคัญมาก การสร้างพื้นผิวบางพื้นผิวต้องใช้ความว่องไวและความชำนาญเพื่อแข่งกับจังหวะของสีที่ค่อยๆ เริ่มแห้งการสร้างพื้นผิวให้สอดคล้องและประสาน

กันก็สำคัญต้องวางแผนในการประสานพื้นผิว แต่ละแบบที่มีความแตกต่างกันมาก โดยการหาพื้นผิวหรือรูปทรงที่สามารถเป็นตัวเชื่อมระหว่างกันมาเป็นตัวลดความแตกต่างและสร้างความกลมกลืน จากนั้นเริ่มเก็บรายละเอียดการให้น้ำหนัก แสงเงา เพิ่มความมีชีวิตให้กับภาพ ตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ผลงาน

ตัวอย่างขั้นตอนการขยายภาพต้นแบบ

ตัวอย่าง
ขั้นตอนการขยายภาพต้นแบบ

ภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์

ชื่องาน ครอบครัวยักษ์ เทคนิค สีอะครีลิค ขนาด 140 x 80 ซม.

ชื่องาน ความสุขอันเรียบง่าย 4 เทคนิค สีอะครีลิค ขนาด 100 x 80 ซม.

ชื่องาน ความสุขอันเรียบง่าย 5 เทคนิค สีอะครีลิค ขนาด 100 x 80 ซม.